

ΙΔ'.

Ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως.

Ἡ ἱερὰ Συμμαχία, ὑφ' οὗς οἰωνοὺς συνελήφθη καὶ ἐπραγματώθη, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παράσχη τὴν ἐλαχίστην χρησιμότητα εἰς τοὺς εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς, μηδὲ τοῦ γερμανικοῦ ἐξαιρουμένου, οὐ ἢ ἐνθουσιώδης συμμετοχῇ κατὰ τοὺς ὑπὲρ ἀπελευθέρωσης τῆς πατρίδος ἀγῶνας κατὰ Ναπολέοντος δὲν ἐμελλε νὰ ληφθῇ ὑπ' ἡψι καὶ νὰ ἐκτιμηθῇ προσηκόντως ὑπὸ τῶν μοναρχικῶν συμμάχων. Ἐθνικὴ κυριαρχία, λαϊκὰ δίκαια ἦσαν ἐκφράσεις, μὴ δυνάμεναι νὰ τύχωσιν ἀποδοχῆς καὶ ἀναγνώρισεως κατὰ τὴν θυελλώδη ἐκείνην περίοδον τῆς δυναστικῆς ἀντιδράσεως. Πᾶν τὸ ὑπομιμνήσκον τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὸ καθεστῶς αὐτῆς ἐθεωρεῖτο ἀνόσιος πόθος ἀκαθάρτου πνεύματος. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ Ρῶσσοσ αὐτοκράτωρ ἐτόλμησέ ποτε, ἐν στιγμαῖς εὐγενοῦς ἐνθουσιασμοῦ, νὰ ὑποσχεθῇ τοῖς Γερμανοῖς ἄξιον τοῦ πνεύματος αὐτῶν καὶ τοῦ χαρακτῆρος πολίτευμα, μιᾶ δὲ τῶν ἡμερῶν, κατὰ τὴν ἐν Βιέννῃ σύνοδον, νὰ προπλήῃ ὑπὲρ τῆς «Γερμανίας», αὐτὸς οὗτος ὁ κατὰ φύσιν εὐγενῆς καὶ φιλόανθρωπος μονάρχης, ὅστις ἐπίσης συνηγόρει πρὸ τῆς ἐν Βιέννῃ συνόδου ὑπὲρ παντὸς γερμανικοῦ δικαίου, ἀλλ' ἢ κρατοῦσα ἀντιδραστικὴ πολιτικὴ ἀπεστρέφετο πάντα νεωτερισμόν, δυνάμενον νὰ ἀλλοιώσῃ πῶς τὴν πολιτικὴν τάξιν, τὴν ἀπὸ Βιέννης ἀναγνωρισθεῖσαν. Ποῦ εὐρίσκεται ἡ Γερμανία; ἠρώτα ἀπορῶν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὁ αὐστριακὸς Μεττερνίχοσ. Ἦτο κατ' αὐτὸν γεωγραφικὴ ἔκφρασις, ὡς ἦτο τοιαύτη καὶ ἡ Ἰταλία, ἧς τὸ ἀλγεινὸν δράμα ἐμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ μακρὸν ἐτι χρό-

νον παριστάμενον ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἢ ἔμμεσον δυναστείαν τῆς Αὐστρίας. Οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχη ἡ μεγαλοψυχία τοῦ ρώσου αὐτοκράτορος, ὑποχωρήσαντος ἐπὶ τέλους εἰς τὴν αὐστριακὴν πολιτικὴν, καθ' ἧς δὲν ἐτόλμα ν' ἀντεῖπη καὶ αὐτὸς ὁ πρῶστος ἡγεμὼν, ἐπιλαθόμενος τῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν περὶ τὸν Στάϊν ἀνδρῶν ἐξόχου καὶ πεφωτισμένης αὐτοῦ ἐθνικῆς δράσεως.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς βιενναίας Συνόδου ἐπεδικάσθησαν τῇ Πρωσίᾳ, ἣτις τοσοῦτον γενναίως καὶ ἐρρωμένως ἠγωνίσαστο κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, οὐ μόνον ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς μοναρχικῆς Εὐρώπης, ἄξιαι λόγου γερμανικαὶ ἐπαρχίαι, ἐνισχύσασαι αὐτὴν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, ἐπίσης δὲ καὶ τῇ Βαυαρίᾳ, ἐν συνόλῳ δὲ ηὐξήθη τὸ γερμανικὸν ἔδαφος διὰ τῆς προσκλήσεως χωρῶν, τέως ἀνηκουσῶν τῇ Γαλλίᾳ, καταστάντος αὐθις τοῦ Ρήνου γερμανικοῦ ποταμοῦ, οὐχὶ δὲ συνόρου τῆς Γερμανίας, ἀλλ' ἡ ἐθνικὴ ἀξιοπρέπεια ἠκιστα ἠρκέσθη τῷ τοιούτῳ διακανονισμῷ τῶν γερμανικῶν πραγμάτων.

Τὸ νέον πολίτευμα τῆς Γερμανίας ἐκανονίζετο δι' ἀποφάσεως τῆς 8 'Ιουνίου 1815 ὑπὸ τῶν συμμάχων δυνάμεων ὡς ἀκολούθως: Ἀντὶ τῆς παλαιᾶς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, τῆς πρὸ δεκαετίας καταλυθείσης, ἰδρύετο ἡ γερμανικὴ Ὁμοσπονδία, σύνδεσμος αὐτονόμων καὶ ἀνεξαρτήτων πολιτειῶν, ὧν σκοπὸς ἦτο ἡ τήρησις τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας τῆς Γερμανίας καθ' ὅλου καὶ ἐπὶ μέρος ἐκάστης τῶν πολιτειῶν αὐτῆς. Ἡ ὁμοσπονδία αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ τριάκοντα τεσσάρων μοναρχικῶν πολιτειῶν, τουτέστι μιᾶς αὐτοκρατορίας, τῆς αὐστριακῆς, πέντε βασιλείων, Πρωσίας, Βαυαρίας, Σαξωνίας, Ἀννοβέρου καὶ Βυρτεμβέργης, ἐνὸς ἐκλεκτοράτου, τοῦ τῆς Ἑσσης, ἐπτὰ μεγάλων δουκάτων, ἐννέα

δουκάτων, δέκα ἡγεμονιῶν, μιᾶς χωροδεσποτείας καὶ τεσσάρων ἐλευθέρων πόλεων, λειψάνων τοῦ παλαιοῦ ἀνσεατικοῦ συνδέσμου. Ἔδρα τῆς ὀμοσπονδίας ἦτο τὸ παρὰ τὸν Μοῖνον Φραγκοφόρτιον, ἐλευθέρα πόλις ἀπὸ μακροῦ χρόνου. Ἐνταῦθα ἦτο ἡ ἔδρα τῆς γερμανικῆς διαίτης, ἀνωτάτης συνόδου, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων ἐκάστης τῶν ὀμοσπόνδων πολιτειῶν. Πρόεδρος δ' αὐτῆς ἦτο ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Αὐστρίας. Ἡ δίαίτα ἐβουλεύετο καὶ ἀπεφαίνετο περὶ πάντων τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν πραγμάτων τῆς Γερμανίας. Πρὸς τὸν σκοπὸν δέ, δι' ὃν συνέστη ἡ ὀμοσπονδία, ὑπεχρεοῦτο ἐκάστη πολιτεία νὰ παρέχῃ τὸν ἀναλογοῦντα ἀριθμὸν ἀνδρῶν πρὸς λειτουργίαν στρατοῦ. Τοιαῦται ἦσαν αἱ γενικαὶ διατάξεις τοῦ καθεστῶτος τῆς νέας Γερμανίας. Προσθετέον ἐπὶ τέλους, ὅτι ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ τοῦ καταστατικοῦ θεσμοῦ τῆς ὀμοσπονδίας ἐκάστη τῶν ἀποτελουσῶν αὐτὴν πολιτειῶν ἤθελεν ἀποκατασταθῆ φιλελευθερώτερον δι' εἰσαγωγῆς τῶν προσηκόντων ὀργανικῶν θεσμῶν.

Οὐδὲν κέρδος ἄρα προσεπορίσατο ἑαυτῇ ἡ λαϊκὴ Γερμανία ἐκ τοῦ τοιούτου διακανονισμοῦ τῶν πολιτικῶν σχέσεων ὑπὸ τῆς βιενναίας Συνόδου. Ἡὐξήθησαν μὲν τὰ ὅρια αὐτῆς, κατέστη οὕτω γερμανικὸς ποταμὸς ὁ Ρῆνος, ἀλλὰ πράγματι ἡ ἀρχαία κατάστασις ἠκιστα μετεβλήθη. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἡ πολιτικὴ ἐνότης τῆς χώρας οὐδαμῶς ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψει, προκριθέντων ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τῶν δυναστικῶν συμφερόντων τῶν ἡγεμόνων, ἅτινα εἶχεν ἰδίᾳ συμφέρον νὰ ὑποθάλη καὶ ἐνισχύη ἡ αὐστριακὴ πολιτικὴ, ἧς τὸ κατ' ἐξοχὴν πρόγραμμα ἦτο διηρημένη καὶ ἀσθενὴς Γερμανία. Ἀλλὰ καὶ ἡ βελτίωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ καθεστῶτος δὲν ἦτο ἀνταξία τῶν θυσιῶν καὶ τῶν ἀγώνων τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, ὃ περ ἐξεγερθὲν κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, δὲν ἐνόει μόνον νὰ ἐξώσῃ αὐ-

τὸν ἀπὸ τοῦ πατρίου ἐδάφους, ἀλλὰ καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ τὸ προσῆκον κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν καθεστῶς, συμφώνως τῷ πνεύματι τοῦ αἰῶνος καὶ τῇ κοινωνικῇ καὶ ἠθικῇ αὐτοῦ καταστάσει. Ὅπως δὴποτε, ἀποδιωχθέντος τοῦ ἐχθροῦ, ἡ δημοσία γνώμη ἀπεδέξατο εὐμένως κατ' ἀρχὰς τὴν τοιαύτην λύσιν, ὅσον αὕτη καὶ ἂν μὴ ἐπῆρκει πρὸς τοὺς πόθους αὐτῆς καὶ τὰ αἰσθήματα. Μεταξὺ δύο κακῶν, τῆς γαλλικῆς κατοχῆς καὶ τῆς αὐταρχικῆς διοικήσεως τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, προέκρινε τὸ δεύτερον, ἐλπίζουσα αἰσιωτέραν καὶ ἐθνικωτέραν τροπὴν τῶν πραγμάτων, ὅσον καὶ ἂν ἀντέδρα κατ' αὐτῆς ἡ αὐστριακὴ πολιτικὴ, οὐ σμικρὸν ἐξασκοῦσα κράτος ἐπὶ τῶν γερμανικῶν κυβερνήσεων, ἃς προσεπάθει νὰ καταστήσῃ κατὰ τὸ ἴδιον ἑαυτῆς πρότυπον.

Ἐξηκολούθησεν ἡ κατάστασις αὕτη ἐπὶ τινα χρόνον ἐν Γερμανίᾳ. Ἀντικατέστησαν τὸν Ναπολέοντα μικροσκοπικοὶ δυνάσται, ὄργανα τῆς κρατησάσης ἀντιδράσεως. Ὅτι δὲ μᾶλλον καθίστη τὴν πολιτικὴν ταύτην τάξιν ἀνεκτὴν ἦτο ὁ κάματος, ὁ καταλαβὼν τὸ γερμανικὸν ἔθνος μετὰ τοὺς ὑπερφυεῖς αὐτοῦ ἀγῶνας κατὰ τῆς γαλλικῆς κατακτήσεως. Τῆς Γερμανίας, ἀνακτησαμένης αὖθις τὴν ἐθνικὴν αὐτονομίαν, ἐνομίσθη ὅτι ἡ τοιαύτη ἰκανοποίησις ἦτο ἐπαρκὴς ἐπὶ τοῦ παρόντος. Τοιαῦτα ἐσκέπτετο τὸ μέγα μέρος τοῦ λαοῦ. Ἄλλ' οἱ ἐπίλεκτοι αὐτοῦ, ἐκεῖνοι, οἵτινες πρὸ βραχυτάτου ἔτι χρόνου ἠγωνίζοντο ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς γερμανικῆς πατρίδος, ἐνόουν ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις αὕτη ἔπρεπε νὰ καταστῇ πραγματικὴ, τὸ μὲν εἰσαγομένων ἐλευθέρων θεσμῶν ἐν τῇ πολιτικῇ λειτουργίᾳ τοῦ λαοῦ, τὸ δὲ ἐμπεδουμένης καὶ ἀναπτυσσομένης τῆς ἰδέας τῆς γερμανικῆς ἐνότητος.

Τῇ 17 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1815 συνήρχετο βραδέως

μέν, ἀλλ' ὅπως δήποτε συνήρχετο ἐπὶ τέλους, τὸ πρῶτον ὁμοσπονδιακὸν συμβούλιον τῆς νέας Γερμανίας. Ἀπὸ τῶν πρώτων δ' αὐτοῦ συνεδριῶν σαφῶς κατεδείκνυτο, ὅτι ἦτο σύνοδος ἀργολόγων μὲν καὶ περὶ μικρῶν ἢ δυναστικῶν μόνον συμφερόντων σκεπτομένων ἀντιπροσώπων τῶν ἡγεμόνων, οὐδαμῶς δ' ἀντιπροσωπία ἐθνικῶν ἰδεῶν καὶ συμφερόντων. Ἔτι δὲ μᾶλλον κατεδείκνυτο ἡ ἀνεπάρκεια καὶ τὸ ἐπιβλαβὲς τοῦ συμβουλίου τούτου, πιστουμένου διὰ τῶν πραγμάτων, ὅτι εἰς οὐδεμίαν ὀριστικὴν ἀπόφασιν ἠδύνατο ἢ ἐτόλμα νὰ προβῇ. Καὶ ἐν ταῖς ἐσωτερικαῖς καὶ ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς ὑποθέσεσι τῆς χώρας ἐκράτει ἡ ἀδράνεια, τὸ ἀναποφάσιστον, ἡ διχοστασία, ἐκδηλουμένων ἐκάστοτε, ἐν πάσῃ περιστάσει, τῶν μικροφιλοτιμιῶν τῶν ἐπικρατεστέρων τῆς συμπολιτείας Δυνάμεων, αἵτινες ἦσαν ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Πρωσσία.

Ἡ ἐν Βιέννῃ Σύνοδος εἶχε καθορίσῃ διὰ τὴν Γερμανίαν τὰς γενικὰς μόνον γραμμὰς τοῦ νέου αὐτῆς κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ καθεστῶτος. Περὶ τῶν λεπτομερειῶν, περὶ τῶν δευτερευόντων ἀντικειμένων, οὐδὲν ἀπεφαίνετο, ἐλπίζουσα, ὅτι κρεῖττον καὶ σκοπιμώτερον ἔμελλον νὰ διακανονισθῶσιν ὑπὸ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου, ὄντος εἰς κατάστασιν νὰ προβῇ εἰς τοῦτο ἐν γνώσει τῶν συμφερόντων τῆς χώρας. Ἀλλ' ὡς εἶχε καταρτισθῇ τὸ ὑπέρτατον τοῦτο συμβούλιον, οὐδεμίαν ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσῃ ἐπιρροὴν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ τε συνόλου καὶ τῶν μερικῶν πολιτειῶν τῆς Γερμανίας. Αἱ συζητήσεις διεξήγοντο νωχελῶς, βραδέως· ἦτο συνέδριον ἢ δίαιτα αὕτη ἀργολόγων ἀνθρώπων, μὴ ἐχόντων ἀκριβῆ συνείδησιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ τοῦ σκοποῦ, οὐ ἔνεκα συνήρχοντο. Περὶ παντὸς ἀντικειμένου, ὑποβαλλομένου τῇ σκέψει καὶ τῇ συζητήσεσι τῆς διαίτης, ὄφειλον τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν μέλη νὰ ζητήσωσι πρότερον ὁδηγίας

τῶν κυβερνήσεων, ὧν ἐτύγχανον ἐμπεπιστευμένα· ἦσαν ἐν ἐνὶ λόγῳ διπλωματικοὶ μᾶλλον ἀντιπρόσωποι ἢ πολιτικοὶ πληρεξούσιοι. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ἐπεβράδυνε βεβαίως οὐ σμικρὸν τὴν λύσιν οἰουδήποτε ζητήματος, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως διαφέροντος ἐν συνόλῳ ἢ ἐν μέρει τὸ γερμανικὸν ἔθνος, ὃ περ κατὰ τύπον μόνον, ἦκιστα δὲ κατ' οὐσίαν ἢ συνέλευσις αὕτη ἐξεπροσώπει.

Ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διατελῇ ἡὐχαριστημένος ἐκ τῆς τοιαύτης λύσεως τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ προβλήματος. Κατενόει ὁσημέραι τὸ ἄσκοπον καὶ ἀσύμφορον τοῦ νέου πολιτικοῦ καθεστῶτος, τοῦ ἀδῶρου δῶρου, τοῦ παραχωρηθέντος αὐτῷ ὑπὸ τῆς βιενναίας Συνόδου. Ἡ Ὁμοσπονδία αὕτη οὐδεμίαν εἶχεν ἔννοιαν δι' αὐτόν, κατ' οὐδὲν συνετέλει πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν σχέσεων, πρὸς τὸν ἐλεύθερον ἐπὶ τέλους βίον τοῦ ἔθνους. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ καθεστῶτος τούτου ἐπῆλθέ τις ὑλικὴ εὐημερία ἐν τισι γερμανικαῖς πολιτεῖαις μετὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἐξάντλησιν, ἕνεκα τῶν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος ἀγώνων, ἀλλὰ κατὰ κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνάπτυξιν ὁ γερμανικὸς λαὸς διετέλει ἐν τῇ αὐτῇ στασιμότητι. Δικαίως δ' ὁ Γερβῖνος, κατὰ τὴν πέμπτην ἔτι δεκαετηρίδα τοῦ αἰῶνος, ἠναγκάζετο ν' ἀνομολογήσῃ, ὅτι οἱ σύγχρονοι αὐτῷ Γερμανοὶ ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν μόρφωσιν ἦκιστα διέφερον τῶν ἐπὶ Σαίξπειρου Ἀγγλων. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ἀληθῶς πολιτικὴ μόρφωσις καὶ νὰ βελτιωθῇ τὸ ἦθος λαοῦ, στερουμένου πολιτικῆς χειραφετήσεως καὶ αὐτονομίας;

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἡ Αὐστρία εἶνε ὁ κακὸς δαίμων τῆς Γερμανίας. Ἡ δύναμις αὕτη εἶνε κυβέρνησις καὶ οὐχὶ πολιτεία. Πρὸς οὐδὲν ἀποβλέπει ἢ πρὸς συντήρησιν, ἐπὶ θυσίᾳ

παντός ἀγαθοῦ. Μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται πᾶν ὃ τι ἀγαθὸν καὶ δίκαιον, πᾶσαν κτῆσιν τοῦ νεωτέρου κόσμου ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν τῇ πολιτείᾳ. Εἶνε ψηφοθέτημα λαῶν ἀνομοίων, ἀλλογενῶν, ξένων ἀλλήλοις, μισουμένων, ὑποβλεπομένων, ὃ περ ἢ πρώτη συντάραξις δύναται νὰ διασεῖσῃ, νὰ διασπάσῃ, νὰ ἀποσυνθέσῃ. Ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις, πρωτοστατοῦντος κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τοῦ Μεττερνίχου, φοβεῖται πᾶσαν νέαν ἰδέαν, φρικτᾶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς ἐπαναστάσεως, ἣν ἀπανταχοῦ, ὅπου ἐκδηλοῦται τὸ δίκαιον αὐτῆς, πολεμεῖ παντὶ τρόπῳ. Τούτου δ' ἔνεκα ἀντιδρᾶ παρὰ τῇ ἐν Φραγκοφορτίῳ γερμανικῇ διαίτη κατὰ πάσης ἀναγνωρίσεως τῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν λαός τις ἢ κυβέρνησις δικαιουῖνται νὰ κανονίσωσιν ἐλευθέρως καὶ αὐτονόμως τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῶν πράγματα. Παρὰ τὰς ἐπαγγελίας αὐτῶν οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὑποσχεθέντες εἰς τὸν λαόν, καθ' ὃν χρόνον ἐπεκαλοῦντο τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ ἐν τῷ πρὸς τὸν Ναπολέοντα ἀγῶνι, τὴν παραχώρησιν τῶν λεγομένων συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν, πολιτεύματος, συμφώνου πρὸς τὰς νεωτέρας ἰδέας, ἀξίου τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, διατελοῦντος ἤδη ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς αὐστριακῆς πολιτικῆς, ἀπηρνοῦντο ἢ ἀνέβαλλον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεως ταύτης. Μόλις ἐτόλμα νὰ χορηγήσῃ πολιτικὰς ἐλευθερίας εἰς τὸν λαόν αὐτοῦ ὁ πάντων τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων εὐγενέστατος θιασώτης τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, ὁ μέγας δούξ τῆς Βαϊμάρης. Ἐκ τῶν λοιπῶν τινὲς μὲν εἶποντο τῷ εὐγενεῖ παραδείγματι τοῦ μεγαλοψύχου δουκός, ἀλλ' οὐκ ὀλίγοι τὸ μὲν ἤρνοῦντο τὰς ἐπαγγελίας αὐτῶν, τινὲς δὲ καὶ παρεβίαζον τὰς πρότερον χορηγηθείσας ἐλευθερίας. Κατίσχυον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐν Γερμανίᾳ, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, τὰ μᾶλλον ἀπόλυτα καὶ αὐθαίρετα κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ δόγ-

ματα, ἡ ἐπάνοδος εἰς τὰ καθεστῶτα τοῦ μέσου αἰῶνος, θρησκευτικὰ τε καὶ κοινωνικὰ, αἱ θεωρίαι τοῦ Χάλλερ καὶ τοῦ Ἄδὰμ Μυλλέρου, τοῦ Σχλεγγέλου καὶ τοῦ Γκέντζ, αἵτινες ἐτύχχανον τελειοτάτου καὶ μεθοδικωτάτου, ἀλλὰ καὶ διαλεκτικωτάτου ἀντιπροσώπου, τοῦ καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου, τοῦ Φρειδερίκου Στάλ, ἐπιζητοῦντος τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἐπιστήμης εἰς τὸ παρελθόν, καταδικάζοντος πάντας τοὺς θεσμοὺς τῆς ἀπὸ τῶν τελευταίων αἰῶνων τοῦ ἀνθρωπίνου φωτισμοῦ γενομένης προόδου καὶ οὗ ὁ λόγος δὲν ἐστερεῖτο εὐρυτέρας ἀπηχήσεως. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀπὸ τοῦ 1815 ἐγκαινισθεῖσα ἐν Γερμανίᾳ κατάστασις, ἐξακολουθήσασα ὑπὸ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πνεῦμα μέχρι τοῦ ἔτους 1848.

Ἦτο ἐπόμενο, ὅτι ἔμελλε θᾶπτον ἢ βράδιον νὰ ἐπέλθῃ ἀντίδρασις κατὰ τῶν ὀπισθοδρομικῶν τούτων ιδεῶν, πολεμίων πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους. Ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνεχθῆ τὴν κατάστασιν ταύτην ἢ δημοσία συνείδησις τῆς Γερμανίας, φωτιζομένη μάλιστα τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ὑπὸ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης, ὧν οἱ λειτουργοί, ἐκτὸς εὐαρίθμων ἐξαιρέσεων, καθίσταντο ὁσημέραι οἱ κήρυκες τῆς νέας ιδέας. Πρὸ τῆς ὀπισθοδρομικῆς καὶ μισοπροόδου Γερμανίας τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν κυβερνήσεων κατεξάνιστατο, ἐμπορουμένη ἐλευθέρου πνεύματος, ἡ νέα Γερμανία τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου, οἷαν ἐπόθησαν αὐτὴν καὶ ἐνίσχυσαν οἱ περὶ τὸν φιλόσοφον Φίχτην, ἐπιζητοῦσα παντὶ τρόπῳ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτονομίαν.

Ἡ ἐξέγερσις αὕτη ἤρξατο φυσικῶς τῷ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἀκαδημαϊκῆς νεότητος. Ἐν ἔτει 1815 ὁ φιλόσοφος Ἐγκελ, ἀνερχόμενος εἰς τὴν καθηγητικὴν ἑδραν τοῦ ἐν Βερολίῳ Πανε-

πιστημίου, ἀπεκάλει τοῦτο μετ' ἐμπνεύσεως κέντρον πάσης ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ πάσης ἐπιστήμης καὶ ἀληθείας. Οὐδὲν ἔλεγε καινὸν ὁ μυσταγωγὸς τοῦ ἀπολύτου ιδανισμοῦ. Ἐκπαλαὶ τὸ πανεπιστήμιον ὑπῆρξεν ἡ ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀκρόπολις τῆς Γερμανίας. Ἦδη δέ, ἀπὸ τῶν ἀγῶνων τῆς ἐξεγέρσεως, ἡ δρᾶσις αὐτοῦ ἐξεδηλοῦτο γενναιοτέρα καὶ ἀποτελεσματικωτέρα. Ἐν οὐδεμιᾷ ἴσως χώρᾳ τοῦ κόσμου, μὴ ἐξαιρουμένης καὶ αὐτῆς τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἡ ἀκαδημαϊκὴ ζωὴ ἐξελίσσεται οὕτω πεφωτισμένως καὶ σκοπίμως διὰ τε τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν πατρίδα, ὅσον ἐν Γερμανίᾳ. Διέρχεται τὰ ἔτη αὐτῆς ἡ νεότης ἐν τῇ σπουδῇ, ἥτις εἶνε ἡ ἐν τῷ βίῳ πραγμάτωσις τῆς ιδέας. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν δὲ ταύτην διαμορφοῦται ὁ ἠθικὸς αὐτῆς χαρακτήρ, τὸ φρόνημα, ἡ συνείδησις τῶν ἐπιβαλλομένων ὑποχρεώσεων εἰς τὸν μύστην τῆς ἐπιστήμης, οὐ μόνον χάριν αὐτῆς καὶ μόνης, ἀλλ' ἐπίσης καὶ πρὸς ἐπίτευξιν ὑψηλοτέρων σκοπῶν τοῦ τε ἀτόμου καὶ τοῦ συνόλου.

Ἐν τῇ πανδήμῳ ταύτῃ τοῦ γερμανικοῦ κόσμου ἐργασία τὴν πρωτοπορείαν ἔχει τὸ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστήμιον, ὡς ἠύχοντο καὶ ἐπόθουν οἱ ἰδρυταὶ αὐτοῦ, ἔπονται δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὰ λοιπὰ πανεπιστήμια, εὐγενῶς συνεργαζομένων καὶ συμπραττόντων τῶν τε διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων. Ἡ θερμὴ νεότης καὶ τὸ ψυχρὸν γῆρας συμμαχοῦσιν ὑπὲρ εὐοδώσεως τοῦ μεγάλου ἀγῶνος. Ὑφίστατο ἤδη τὸ σπέρμα, τὸ τοσοῦτους παραγαγὸν θαλεροῦς καρποῦς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐξεγέρσεως κατὰ τοῦ Ναπολέοντος· τοῦτο δὲ ἐκαλλιεργεῖτο καὶ πάλιν. Παρὰ τῆς γερμανικῆς νεότητος ἀνεμένετο τὸ σωτήριο ἔργον τῆς πραγματικῆς ἀπολυτρώσεως. Ἡ πατρὶς ἀπηλλάγη τοῦ ζυγοῦ τῶν ξένων δεσποτῶν. Πότε θέλει ἀπελευθερωθῆ ἔκ τῶν ἐγχωρίων;

Τοιοῦτο πρόβλημα ἐτίθετο πρὸ τῆς δημοσίας συνειδήσεως κατὰ τοὺς χρόνους, τοὺς ἐπακολουθήσαντας τῇ βιενναίᾳ Συνόδῳ καὶ τῇ ἱερᾷ Συμμαχίᾳ— ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ἡ ἐθνικὴ καὶ πολιτικὴ αὐτοῦ ἐνότης, φιλελευθερώτερα κοινωνικὴ τάξις συμφώνως τῷ πνεύματι τοῦ αἰῶνος. Ἡ ἀκαδημαϊκὴ νεότης πρώτη ἀνέλαβε τὴν λύσιν αὐτοῦ· καὶ ἀνέλαβε ταύτην μετὰ πίστεως, μετὰ γενναιότητος, ἥτις μενεῖ ἀειμνημόνευτος ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς γερμανικῆς ἱστορίας.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1807 εἶχε κατανοηθῆ, ὅτι ἡ ἐνότης ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν. Εἶχον καταρτισθῆ κατὰ τοὺς δυσχερεῖς ἐκείνους καιροὺς, τῇ εἰσηγήσει τοῦ Φίχτου, ἑταιρεῖαι, ὧν σκοπὸς ἦτο ἡ ὑπὲρ τῆς πατρίδος μέριμνα καὶ ἐργασία. Ἦδη δὲ κατενοεῖτο ἔτι μᾶλλον, ὅτι αἱ ἑταιρεῖαι αὗται ἔπρεπε ν' ἀναδιοργανωθῶσι καὶ νὰ λειτουργήσωσι σκοπιμώτερον. Καὶ ἀληθῶς ἐπετυγχάνετο τοῦτο πληρέστερον καὶ ἐθνικώτερον. Ἀφετηρίαν ἰδίᾳ παρεῖχε πρὸς ἐπίτευξιν καὶ θετικωτέραν ἐνέργειαν τῶν ἑταιρειῶν τούτων τὸ γυμναστικὸν κήρυγμα τοῦ Γιάν, ἐπιζητοῦντος παντὶ τρόπῳ νὰ καταστήσῃ τὴν γυμναστικὴν ἐθνικὸν θεσμόν, νὰ ἐνισχύσῃ τὸ σῶμα καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πνεῦμα, τὸν χαρακτῆρα, τὴν γερμανικὴν ψυχὴν. Οὕτως ἰδρύοντο γυμναστικαὶ ἑταιρεῖαι ἐν Βερολίνῳ κατὰ πρῶτον καὶ ἀκολουθῶς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Γερμανίαν. Οἱ γυμναστικοὶ οὗτοι σύνδεσμοι καθίσταντο κέντρα ἐθνικοῦ φρονήματος, ἀφετηρίαι γενναιοτέρων ἰδεῶν. Ἄλλοι ἐπίσης ἀκαδημαϊκοὶ σύνδεσμοι, σκοποὺς ἠθικοὺς κατ' ἐξοχὴν περιθάλλοντες, οἳοι ἦσαν ἡ ἀρετὴ, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φιλοπατρία, ἀπέτρεπον τὴν νεότητα ἐκ τῶν ταπεινῶν ἀσχολιῶν, ἐμπνέοντες αὐτὴν καὶ ἐνισχύοντες πρὸς διεκδίκησιν καὶ κτῆσιν ὑψηλότερων ἀντικειμένων. Διὰ τῆς εἰρηνικῆς ταύτης, ἀκαδημαϊκῆς ὅλως ἐργασίας, ἐπετυγχάνετο πληρέστερον ἡ ἀνάπλασις

τῆς νεότητος, καθισταμένης ἀκαταδάστου ἐθνικῆς δυνάμεως, προωρισμένης νὰ πραγματώσῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς βραδύτερον ἐν τῷ σταδίῳ τῆς εὐρυτέρας κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἐργασίας.

Τὸ ἐν Βερολίῳ πανεπιστήμιον, ὅσον καὶ ἂν συνετέλει, διὰ τῶν διδασμάτων περιφανῶν διδασκάλων, εἰς τὴν ἐξέγερσιν ταύτην καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς νεότητος, ἄτε ἐγγύτατα διατελοῦν τῇ πρωσικῇ κυβερνήσει, κατεχομένη καὶ ταύτη ὑπὸ ἀντιδραστικῶν ροπῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν κατ' ἐξοχὴν συνέστη. Ὑπελείπετο τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ. Καταλληλότερον ἔδαφος ἐνεργείας καὶ καλλιέργειας τῶν ἰδεῶν τούτων παρεῖχε τὸ ἐν Ἰένῃ πανεπιστήμιον. Ἰδρυμένον τοῦτο ἐν μικρᾷ πόλει, ἧς τὸ ἐπίλοιπον στοιχεῖον ἀπετέλουν καθηγηταὶ καὶ σπουδασταί, πεφημισμένον ἤδη ἐν προτέρῳ χρόνῳ, διότι ἐδίδαξαν ἐν αὐτῷ ἑξοχοὶ τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης μυσταγωγοί, ὁ μέγας ποιητῆς Φρειδερίκος Σχίλλερ, ὁ φιλόσοφος Φίχτης, ὁ φυσιοδίφης Οκεν, ἦτο τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ ἐντευκτῆριον ἐξόχων πνευμάτων τῆς Γερμανίας. Διετέλει ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Γκαίτου, καταγλαίσσαντος ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὸ μέγα δουκάτον τῆς Βαϊμάρης, οὗ ἡ πρωτεύουσα, νῆαι Ἀθῆναι τῆς Γερμανίας, ἦτο τὸ στάδιον ἐξόχου πνευματικῆς ἐργασίας. Ὁ μέγας δούξ, διαπρέψας πρότερον ἐν τοῖς ἀγῶσι τῆς ἐλευθερίας, θερμὸς φίλος τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, προσελκύσας εἰς τὴν πρωτεύουσάν αὐτοῦ καὶ προστατεύσας ἄνδρας, ὡς τὸν Σχίλλερ, καὶ τὸν Γκαίτην, τὸν Βειλάνδον καὶ τὸν Ἐρδερν, ἐνίσχυε μετὰ ζήλου καὶ θυσιῶν τὸ ἐν Βαϊμάρῃ ἐθνικὸν θέατρον καὶ τὸ ἐν Ἰένῃ πανεπιστήμιον. Ἦτο ἡγεμῶν προοδευτικὸς, εἰσαγαγὼν φιλελευθέρους θεσμοὺς εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ κυβερνώμενον κρατίδιον, ἀνεχόμενος ἐπίσης τὴν

ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, ἣτις οὐδαμοῦ τῆς Γερμανίας ἦτο ἀνεκτὴ. Τὸ ἐλεύθερον βῆμα τῆς νέας κοινωνίας, ὁ τύπος εἰσιγα, καὶ μόνον ἐν τῷ κράτει τούτῳ ἐκήρυττε τὸν λόγον τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας. Κύριοι ἐρμηνεῖς τῶν ἰδεῶν τούτων ἦσαν ἡ *Νέμεσις*, γραφομένη ὑπὸ τοῦ Luden, ἡ *Ἰσις* ὑπὸ τοῦ Oken, ὧν αἱ γνῶμαι ἐτύγγαλον εὐρυτέρας ἀπηχήσεως καὶ ἀποδοχῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γερμανικὴν πατρίδα. Ἐπεκρίνετο ἡ πολιτεία τοῦ Μεττερνίχου καὶ τῆς ἐν Φραγκοφορτίῳ Διαίτης ὡς ἠκίστα συντελεστικὴ καὶ συμφέρουσα. Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐγράφοντο καὶ ἐδημοσιεύοντο μετὰ πολλῆς τόλμης καὶ γενναιότητος, οἱ μυσταγωγοὶ τῆς γερμανικῆς μούσης, μηδ' ἐνίων ἐκ τῶν τοῦ ρωμαντισμοῦ ἐξαιρουμένων, ἔψαλλον τὸ ἄσμα τῆς ἀναγεννηθείσης πατρίδος εἰς ἣν, ὅπως ἔλεγεν ὁ Ἐγγελος, ἐπεφυλάσσετο ὁ λόγος τοῦ μέλλοντος τῆς ἱστορίας.

Οἱ προεξάρχοντες τῆς ἐθνικῆς ταύτης κινήσεως ὁσημέραι καθίσταντο τολμηρότεροι, μὴ παραλείποντες τὴν πρώτην εὐκαιρίαν, ἵνα ἐκδηλώσωσι τὰ ὑπὲρ τῶν νέων ἰδεῶν αἰσθήματα αὐτῶν. Κατώρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ εὐρωσι τὴν κατάλληλον περίστασιν πρὸς ἐπίδειξιν ἀντιδραστικῶν φρονημάτων. Τῇ 18 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1817 συνεπληροῦτο ἡ τρίτη ἑκατονταετηρὶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν ὁ Λούθηρος ἐν τῷ ναῶ τῆς Βιττεμβέργης ἀπεκήρυττε τὰ δόγματα τοῦ Πάπα καὶ ἐκάλει τοὺς λαοὺς τῆς Γερμανίας ν' ἀσπασθῶσι τὴν μεγάλην ἰδέαν τῆς θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως. Συγχρόνως συνέπιπτεν ἡ κατὰ τὸ 1813 γενομένη μεγάλη νίκη ἐν Λειψία. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπεφασίσθη νὰ ὀργανωθῇ μεγαλοπρεπῆς τελετὴ πρὸς ἑορτὴν τῶν δύο τούτων μεγάλων γεγονότων ἐν τῇ ἐθνικῇ ἱστορίᾳ τοῦ γερμανικοῦ κόσμου. Αὕτη ἔμελλε νὰ τελεσθῇ ἐν Βαρτμπούργῃ, τῷ φρουρίῳ ἐκείνῳ τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Βαϊμάρης, παρὰ τὴν πόλιν Ἀϊσενάχην,

ἐνθα ἐτελέσθη πρὸ αἰώνων ὁ περιώνυμος ποιητικὸς ἀγὼν (*Sängerkrieg*) καὶ ἐνθα βραδύτερον κατέφυγεν ὁ Λούθηρος, μεταφράζων τὴν Βίβλον καὶ προσηλυτίζων ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ. Ὁ τόπος ἄρα ἦτο κατάλληλος, ἵνα καταστῇ κέντρον ἐθνικοῦ προσκυνήματος. Ἐκατοντάδες σπουδαστῶν ἐκ τῶν διαφόρων γερμανικῶν πανεπιστημίων προσῆλθον εἰς Βαρμπούργην, κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν ἵνα ἐορτάσωσι, πράγματι δὲ ἵνα διαμαρτυρηθῶσι κατὰ τῆς κρατούσης καταστάσεως. Πραίσταντο τῆς ἐορτῆς αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ τῆς παρακειμένης πόλεως, ἀλλὰ μείζονα ἀγλὴν παρείχον εἰς αὐτὴν ὁ φυσιοδίφης Oken καὶ ὁ φιλόσοφος Fries, καθηγηταὶ τοῦ ἐν Ἰένῃ πανεπιστημίου, ὁ τελευταῖος οὗτος γνωστὸς θιασώτης τῶν καντιανῶν δογμάτων. Ἡ ἐορτὴ, ἀπὸ θρησκευτικῆς καὶ ἀκαδημαϊκῆς, ὡς προηγέλλετο, καθίστατο ἐπὶ τέλους πολιτικὴ, λαμβάνουσα χαρακτῆρα ἐθνικῆς διαμαρτυρήσεως. Ἐξεφωνήθησαν λόγοι, κατάλληλοι πρὸς τὴν περίστασιν, ἐνιαχοῦ δ' ἠκούσθησαν καὶ παράπονα κατὰ τῆς ἐπελθούσης ἀντιδράσεως, κατὰ τῆς ματαιώσεως τῶν ἐθνικῶν ἐλπίδων· ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἄνευ πολλῆς ζωηρότητος, τηρηθείσης ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας τῆς τάξεως. Ἐφαίνετο, ὅτι τελικὸν ἀποτέλεσμα τῆς συνεντεύξεως ταύτης τῆς ἀκαδημαϊκῆς νεότητος ἔμελλε νὰ εἶνε ἡ ἰδρυσις παγγερμανικοῦ σπουδαστικοῦ συνδέσμου, μεριμνῶντος καὶ ἐργαζομένου ὑπὲρ τῶν γερμανικῶν ἰδεῶν καὶ συμφερόντων, ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν καὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ λυμαινομένου τὴν χώραν ἀνελευθέρου συστήματος τῶν ἡγεμόνων. Οἱ ἠπιώτεροι, οἱ συνετώτεροι, ἤλπιζον, ὅτι ἡ ἐθνικὴ αὕτη ἐορτὴ ἔμελλε νὰ σταματήσῃ μέχρι τοῦ σημείου τούτου. Ἀλλ' ἄλλα μὲν γῆρας βουλεύεται, ἄλλα δὲ νεότης ἐργάζεται.

Ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς τῆς ἀξιομνημονεύτου ἐκείνης ἡμέ-

ρας, θαυμάσιον φαινόμενον παρίστατο ἐπὶ τινος λόφου τῆς Βαρτμπούργης. Ἐνιοὶ ἐκ τῶν προσελθόντων εἰς τὴν ἐορτὴν σπουδαστῶν, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς μεγάλης ἐθνικῆς νίκης τοῦ προφήτου τῆς γερμανικῆς Μεταρρυθμίσεως, ἤναπτον πυράν, ἐφ' ἧς σπουδαστῆς ἐκ Βερολίνου ἔρριπτεν, ἐπευφημούντων τῶν παρισταμένων, κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Λουθήρου, παραδίδοντας πάλαι ποτὲ εἰς τὸ πῦρ τὸ καγονικὸν δίκαιον καὶ τὸ ἀνάθεμα Λέοντος τοῦ Δεκάτου, τὰ βιβλία ἐκεῖνα, ἅτινα εἶχον καταδικασθῆ ἤδη ὑπὸ τῆς ἐν Γερμανίᾳ δημοσίας γνώμης ὡς ἀντιδραστικὰ καὶ πολεμίως συντεταγμένα πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν. Μεταξὺ τούτων τὴν πρώτην θέσιν κατεῖχον τὸ βιβλίον τοῦ συντηρητικοῦ συγγραφέως Χάλλερ — ἡ *Παλιγόρθωσις τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης*, καταχθόνιον σύγγραμμα, ἀρνούμενον πᾶσαν ἐλευθέραν ἀρχὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ καταδικάζον πᾶσαν πρόοδον, γενομένην ἐν τῷ νεωτέρῳ κόσμῳ· ἕτερον τοῦ ποιητοῦ Κοτσεμποῦ — ἡ *ἱστορία τῆς Γερμανίας*, ἀνόσιον κατασκευάσμα μισελευθέρου πνεύματος, ἐρρίπτετο ἐπίσης εἰς τὸ πῦρ· καὶ μετ' ἄλλων βιβλίων, εἴκοσι καὶ ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν, στρατιωτικὰ ἐμβλήματα, αὐστριακὰ καὶ πρωσικὰ, πρὸς ἐκδήλωσιν τοῦ αἰσθήματος τῶν νεανίσκων, τῶν προβάντων εἰς τὸ τολμηρόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀπονενοημένον διάδημα. Οὕτως ἐξεδηλοῦτο τὸ ἀντιδραστικὸν φρόνημα τῆς ἀκαδημαϊκῆς νεότητος ἐν ἔτει 1817 κατὰ τὴν μεγάλην ἐν Βαρτμπούργῃ ἐορτὴν τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ τῆς ἐν Λειψίᾳ ἐνδόξου νίκης.

Ὡς εἰκός, αἱ ἐκδηλώσεις αὗται ἔμελλον νὰ συνταράξωσι τὸν γερμανικὸν κόσμον, τοὺς τε ἐπισήμους καὶ τοὺς ἀνεπισήμους κύκλους. Καὶ ἐπηυφήμησε μὲν καὶ ἠνθουσιάσθη ἡ ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς ζωηρὰ καὶ εὐέξαπτος ἀκαδημαϊκὴ νεότης, ἀλλ' οἱ συνετώτεροι, οἱ μετριοπαθέστεροι,

εἶδον ἐν τῇ ἐκδηλώσει ταύτῃ νεανικῶν ὁρμῶν καὶ παραφορῶν νέους, σοβαροὺς κινδύνους διὰ τοὺς ἐλευθέρους θεσμοὺς τῆς πατρίδος. Ἐκεῖνος ἰδίᾳ, ὅστις ὡς ἐκ τῆς περιωπῆς αὐτοῦ καὶ τῶν αἰσθημάτων ἔμελλε νὰ ἐξεγερθῇ σφοδρότερον κατὰ τῆς ἀκαδημαϊκῆς ταύτης προκλήσεως, ἦτο ὁ αὐστριακὸς ὑπουργός, ὁ πρωτοστάτης τῆς ἀντιδραστικῆς πολιτικῆς, τῆς παρακωλυούσης καὶ καταστελλούσης πᾶσαν ἐν Εὐρώπῃ φιλελεύθερον ροπὴν. Ὁ Μεττερνίχος ἐσκέφθη παραχρῆμα τίνι τρόπῳ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν ζωηρὰν ταύτην ἐπίδειξιν τοῦ φρονήματος τῶν τολμηρῶν νεανίσκων, ἀνθιστάμενος κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς παντὸς ἐλευθέρου θεσμοῦ ἐν ταῖς γερμανικαῖς πολιτείας. Ἀληθῶς ἐνιαχοῦ τῆς Γερμανίας καὶ ἰδίᾳ τῆς μεσημβρινῆς, οἱ ἡγεμόνες, μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Βαϊμάρης, ἠναγκάζοντο νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν λαῶν καὶ νὰ χορηγήσωσι τὰς διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς βιενναίας Συνόδου ὑποσχεθείσας συνταγματικὰς ἐλευθερίας. Οὕτως ἤρξατο μεθοδικωτάτης ἐνεργείας, ἵνα ἐπιβληθῇ ἐπὶ τῶν γερμανικῶν αὐλῶν καὶ προκαλέσῃ ἀντίδρασιν κατὰ τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν, αἵτινες ὑποθαλπόμεναι ὑπὸ τῶν πανεπιστημίων, διεκύβευον τὰ συντηρητικὰ συμφέροντα καὶ ἐματαίουν τὸ ἔργον τῆς πολιτικῆς ἀντιδράσεως, τῆς διὰ τῆς ἐν Βιέννῃ συνόδου τοσοῦτον ἰταμῶς ἀνακηρυχθείσης. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπέτεινε τὴν ἐνέργειαν τοῦ βιενναίου ἀνακτοβουλίου καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀντιδράσεως τὸ ἐπεισώδιον δολοφονίας, γενομένης κατὰ προσώπου, θεωρουμένου ὡς ἐνὸς τῶν κυριωτάτων ὀργάνων τῆς μοναρχίας καὶ πολεμίου τῶν γερμανικῶν ἰδεῶν καὶ συμφερόντων.

Ἡ ἐορτὴ τῆς Βαρτμπούργης ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς γερμανικῆς νεότητος ἔξοχον γοητείαν. Ἐσαγήνευσεν αὐτήν, ἀλλ' ἅμα καὶ ἐνίσχυσεν ἐν τῷ ὑπὲρ ἐλευθέρων θεσμῶν ἀγῶνι. Πᾶς ὁ κατὰ

τῶν τοιούτων ἰδεῶν ἀντιστρατευόμενος ἢ ἀντιδρῶν ἐθεωρεῖτο ἢ ἐκηρύσσετο ἐχθρὸς τῆς πατρίδος. Τὸ μῖσος τῆς νεότητος ἐξεδηλοῦτο μετὰ τῆς αὐτῆς βιαιοπαθείας, μεθ' ὅσης καὶ τὸ μῖσος τῆς ἀντιδράσεως. Ἐπὶ τέλους ἐτόλμησαν νὰ προβῶσιν οἱ ἐνθουσιώδεις καὶ οἱ ἀνυπόμονοι μέχρι τῶν ἄκρων, ἐκδικουῦντες καὶ διὰ θανάτου τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν γνωστῶν ὀργάνων τῆς ἀντιδράσεως ἐν Γερμανίᾳ κατελέγετο καὶ ὁ Κοτσεμποῦ, δραματικὸς συγγραφεὺς ἀμφιβόλου ἀξίας, ἐν προηγουμένοις χρόνοις ἀποτολμήσας ν' ἀμαυρώσῃ τὴν δόξαν τοῦ Γκαίτου, ἥδη δὲ ἀναλαβὼν ἐπὶ μισθῷ τὴν δυσφήμησιν πάσης ἐλευθέρως ἰδέας ἐν Γερμανίᾳ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, διατρίβων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν τῇ παραρρηνίῳ πόλει Mannheim, κύριον ἔργον εἶχε ν' ἀποστέλλῃ τακτικῶς εἰς τὸν Ρῶσον αὐτοκράτορα, ὑφ' οὗ καὶ προσηκόντως ἠμείβετο, ἐκθέσεις περὶ τῶν γερμανικῶν πραγμάτων, ἐν αἷς δυσμενῶς ἐπέκρινε τὴν ἐν τοῖς πανεπιστημίοις ἐπαναστατικὴν ἐξέγερσιν. Ὡς ἐκ τούτου ἦτο τὰ μάλιστα μισητὸς παρὰ τῇ ἀκαδημαϊκῇ νεότητι. Βιβλίον τι αὐτοῦ, ἀνάξιον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πάσης προσοχῆς, εἶχε ριφθῆ εἰς τὸ πῦρ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τῆς Βαρτμπούργης· τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον παρώξυνεν αὐτόν, ἐπιτεθέντα δριμύτερον κατὰ τοῦ παρασύραντος τὴν νεότητα ἀνακαινιστικοῦ πνεύματος. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, νεανίσκος τις, Σάνδ τὸ ὄνομα, σπουδαστὴς δὲ τῆς Θεολογίας, ἀπεφάσισε διὰ τινος πράξεως νὰ τιμωρήσῃ μὲν τὸν ἐχθρὸν τῆς πατρίδος, νὰ δώσῃ δὲ τὸ προσῆκον παράδειγμα εἰς τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ. Ὁ νεανίσκος οὗτος ἦτο θῦμα ἰσχυρᾶς μελαγχολίας, παραπληνηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν μυστικῶν ἐπιρροῶν τοῦ ρωμαντισμοῦ, ἐνόμισεν ὅτι προσφέρει ὑπηρεσίαν εἰς τὴν πατρίδα, προβαίνων εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Κοτσεμποῦ, ἣτις καὶ ἐγένετο ἐν τῇ

μνησθείση πόλει τῇ 23 Μαρτίου 1819, ἐπευφημούσης καὶ ἐνθουσιώσης τῆς γερμανικῆς νεότητος. Ὁ φανατισμὸς δ' οὗτος εἶχε προβῆ μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε καθηγητῆς τῆς Θεολογίας ἐτόλμησε νὰ συγχαρῆ τῇ μητρὶ τοῦ φονέως ἐπὶ τῇ ἀνόμῳ μὲν καὶ ὑπὸ τινος ἐπόψεως ἀνηθίκῳ πράξει τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, ἥτις ἐν τούτοις ἀπέρρεεν ἀπὸ γενναίας σκέψεως καὶ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ ὡς εὐοίωνον σημεῖον τῶν καιρῶν. Ὁ φιλελεύθερος ἐν Γερμανίᾳ κόσμος, οὕτως ἐπίσης σκεπτόμενος, κατεδικάζε μὲν τὸ ἔγκλημα, ἀλλὰ συνεγίνωσκε τῷ φονεῖ, ὅστις ἀποτυχῶν νὰ αὐτοκτονήσῃ, παρεδίδοτο εἰς τὸν δῆμιον, θρηνούσης, ἀλλὰ καὶ ἐπευφημούσης καὶ ζηλούσης τὴν τύχην αὐτοῦ τῆς γερμανικῆς νεότητος.

Οὕτως οἰκτρὸν ἐλάμβανε τέρμα ἡ πρώτη ὑπὲρ φιλελευθέρων θεσμῶν ἐξέγερσις ἐν Γερμανίᾳ μετὰ τὴν ἐν Βιέννῃ Σύνοδον. Ἀλλ' ἤδη ἡ ἀντίδρασις ἐξεδηλοῦτο τραχυτέρα καὶ βιαιοτέρα. Ὁ αὐστριακὸς ὑπουργὸς κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῆ ἐπὶ τῶν κυβερνήσεων, παραστήσας αὐταῖς, ὅτι ἡ ἀσύνετος πράξις τοῦ ἐξημμένου σπουδαστοῦ τῆς Θεολογίας δὲν ἦτο μεμονωμένον γεγονός, ἀλλὰ σύμπτωμα τῆς καθόλου ἐθνικῆς καταστάσεως, ὑπαγόρευσις τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος, ἡ καθὰ ἰσχυρίζετο ὁ ἀγαθὸς τοῦ Βερολίνου καθηγητῆς, σημεῖον τῶν καιρῶν. Τῷ αὐτῷ ἔτει, κατ' Αὐγούστον τοῦ 1819, ὁ Μεττερνίχος ἐκάλει εἰς Karlsbad τοὺς ὑπουργοὺς τῶν κυριωτάτων γερμανικῶν κυβερνήσεων, ἵνα συσκεφθῆ δῆθεν μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ πράγματι ἵνα ὑπαγορεύσῃ αὐτοῖς ἑκτακτὰ προληπτικὰ μέτρα κατὰ τοῦ ἐν τοῖς πανεπιστημίοις κρατοῦντος ἐλευθέρου πνεύματος, κατὰ τῆς ἀκραςίας τῆς γλώσσης τῶν καθηγητῶν, κατὰ τῶν μυστικῶν ἐταιρειῶν, τὴν λογοκρισίαν τοῦ τύπου καὶ τῶν βιβλίων, τὸν περιορισμὸν τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν, ἐν αἷς χώραις αὐταὶ εἰσῆχθησαν καὶ ἐπὶ τέλους

τὴν σύστασιν ἐν Φραγκοφορτίῳ ἐπιτροπῆς, ἐποπτευούσης τὰς ἐπαναστατικὰς ἐνεργείας.

Ἄν μὴ καθ' ὅλου, ἐπὶ μέρους ὅμως κατίσχυεν ἡ πολιτικὴ αὐτὴ τοῦ Μεττερνίχου. Τὸ αὐτὸ πνεῦμα βιαιοτέρας ἀντιδράσεως ἐπεκράτει ἤδη οὐ μόνον ἐν Γερμανίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης. Ἡ φωνὴ τῶν λαῶν ἐσίγα πρὸ τῆς ἀθαιρεσίας τῶν κυβερνήσεων. Καὶ ὡς παρατηρεῖ νεώτερος ἱστορικός, ἡ γερμανικὴ ὁμοσπονδία ἐτίθετο διὰ τῆς πολιτικῆς δεξιότητος τοῦ Μεττερνίχου, ἀφικομένου εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ τῆς δυνάμεως, ὑπὸ τὴν αὐστριακὴν προστασίαν.

ΙΕ΄.

Ἡ Νέα Γερμανία.

Ἐκείνη ἡ πυρὰ, ἡ ἐπὶ τῶν λόφων τῆς πολυθρυλήτου ἀνὰ τὴν γερμανικὴν ἱστορίαν Βαρτμπούργης ἀναφθεῖσα, καὶ ἐφ' ἧς συμβολικῶς ἐπυρπολεῖτο ἡ ἐθνικὴ ἀντίδρασις, δὲν ἔμελλε νὰ παρέλθῃ ἀνευ ἀποτελεσμάτων. Ὁ γερμανικὸς κόσμος, καίπερ καταδικάζων ἐν συνόλῳ τὰ τολμηρὰ διαβήματα τῆς ἀκαδημαϊκῆς νεότητος, ὡς μέλλοντα νὰ προκαλέσωσι βιαιοτέραν τὴν μοναρχικὴν ἀντίδρασιν, οὐχ ἤττον συνεκινεῖτο, ἀναμένων τὴν πλήρωσιν τῶν πόθων αὐτοῦ θᾶπτον ἢ βράδιον. Ἐνθα ἡ νεότης δὲν ὑπνώττει, οὐδὲ φυτοβιοῖ, ἀποβλέπουσα μόνον εἰς τὰ προσωπικὰ αὐτῆς συμφέροντα, ἔνθα κατέχεται ἐξ εὐγενε-

στέρων ἐλατηρίων, σκεπτομένη καὶ ἐνθουσιῶσα, ἐκεῖ ἀναπτύσσεται ἡ ἐθνικὴ δύναμις καὶ ἰδέα, παρὰ τὰ παρεμβαλλόμενα προσκόμματα. Μάτην προσπαθεῖ τὸ καθεστῶς, χρώμενον τῇ ὕλικῇ αὐτοῦ δυνάμει καὶ ἐπιρροῇ, νὰ παρακωλύσῃ παντὶ τρόπῳ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς καὶ πραγμάτωσιν. Οὐδεμίαν δύναμις εἶνε ἐπαρκῆς πρὸς τοῦτο. Ἡ ἰδέα, πολλάκις εἰλικρινῆς, ἐνίοτε ὑποπτὸς, σκεπτικὴ ἢ ἐνθουσιαστικὴ προβάλλουσα ἐπὶ τοῦ σταδίου τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, διότι κέκτηται τὸ ἱστορικὸν αὐτῆς δίκαιον, κέκτηται δηλαδὴ δικαιώματα ζωῆς καὶ ἐνεργείας, κατισχύει ἐπὶ τέλους, καθισταμένη ἀποδεκτὴ, κατανοουμένη καὶ ἐπευφημουμένη παρὰ πάντων, καὶ παρ' αὐτῶν τῶν πολεμίων. Τοιοῦτό τι συμβαίνει καὶ ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὰς πρώτας ταύτας δεκαετηρίδας τοῦ αἰῶνος. Ἡ γερμανικὴ ἰδέα, ἡ ἰδέα τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ ἐλευθερίας, καίπερ εὕρισκον ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῆς συνθέσει προσκόμματα καὶ ἀντιδράσεις, τυγχάνουσα ἐν τούτοις σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, ἀληθῆς δηλαδὴ καὶ πραγματικὴ, θέλει καταστῆ θᾶπτον ἢ βράδιον πραγματικότης. Δὲν ἐπῆλθεν εἰσέτι τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐκείνου· ἀλλὰ τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν προαγγέλλουσιν αὐτὴν ἐπιφαινομένην ἐπὶ τοῦ ἀπωτέρου ὀρίζοντος. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν θέλει ἀνατεῖλη, φωτίζουσα καὶ καθοδηγοῦσα. Ἐν τῷ παραδόξῳ ἐκείνῳ, ἀλλὰ καὶ βαθυτάτῳ βιβλίῳ τῆς βερολινείου φιλοσοφικῆς Σφιγγός, τοῦ Ἐγέλου, τῇ *Φαινομενολογία τοῦ Πνεύματος*, ἐδιδάσκετο, ὅτι ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἡ ἀλήθεια θριαμβεύει μόνον, τοῦ καιροῦ αὐτῆς ἐπιστάντος, οὐδέποτε δ' ἐπιφαίνεται πρῶϊαίτερον, πρὶν ἢ εὖρη παρσκευασμένον δημόσιον.

Ἡ ἱστορικὴ αὕτη ἀλήθεια ἀποδείκνυται ἀείποτε ὑπὸ τῶν πραγμάτων, μέλλει δὲ νὰ ἐπαληθεύσῃ ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ ἐθνικὴ ἰδέα κατακτᾷ ὁσημέραι τὰ

πνεύματα, τὸν λαὸν κατὰ πρῶτον καὶ τὰς διευθυνούσας αὐ-
τὸν τάξεις, τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπι-
στήμης, ἐπὶ τέλους δὲ εἰσδύει μᾶλλον ἢ ἦττον καὶ εἰς αὐτὰ
τὰ γραφεῖα καὶ ἀνακτοβούλια τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, ἐξ ὧν
ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβῆκος, καίπερ αὐστηρῶς ἀκο-
λουθῶν ταῖς μοναρχικαῖς παραδόσεσι τοῦ βιττελσβαχικοῦ οἴ-
κου, οὐχ ἦττον διὰ τῆς ὑποστηρίξεως καὶ προστασίας, ἣν
παρέχει εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα, οὐ σμικρὸν συντε-
λεῖ εἰς τὴν ἀναρρίπισιν τοῦ γερμανικοῦ αἰσθήματος.

Ἄλλ' ἡ ὁσημέραι ἀναπτυσσομένη καὶ ζωηρότερον ἐκδη-
λουμένη αὕτη ἐθνικὴ συνείδησις καὶ ζωὴ προुकάλει ἔτι μᾶλ-
λον τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Μεττερνίχου. Ἐν τῇ Μεσημβρινῇ μά-
λιστα Γερμανίᾳ αἱ νέα ἰδέαι, ὡς ἐκ τοῦ φιλελευθερωτέρου πολι-
τικοῦ καθεστῶτος, μεῖζον κατέκτων ἔδαφος. Ἐντεῦθεν ἡ ἀντί-
δρασις, ἐπωφελουμένη τῶν παρεκτροπῶν τῶν μᾶλλον ζωηρῶν
καὶ ἀνυπομόνων, ἀπὸ Βιέννης τὸ πρῶτον καὶ εἶτα ἀπὸ Βερο-
λίνου, καθίσταται αὐθαδεστέρα, ἐποπτεύουσα καὶ καταδιώ-
κουσα πᾶσαν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιν τοῦ δημοσίου φρονήματος.
Οὕτως ὑφίσταντο ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν οἱ πλεῖστοι τῶν
μεγάλων φιλοπατρίδων, ὡς ὑποπτοὶ φιλελευθέρων ροπῶν,
παρὰ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐν παρελθόντι καιρῷ προσενεχθείσας με-
γάλας τῇ πατρίδι ὑπηρεσίας· μεταξὺ αὐτῶν κατελέγοντο ὁ
Στάϊν καὶ ὁ Γναϊζενάου. Ὁ Γιὰν καθείργετο, ἀπαγορευο-
μένης αὐτῷ τῆς διαμονῆς ἐν πανεπιστημιακῇ ἢ γυμνασιακῇ
πόλει, ὁ Ἄρνδτ, ὁ φιλόπατρις ποιητῆς, ἀπελύετο αὐθαιρέτως
τῆς θέσεως τοῦ καθηγητοῦ, ἡ λογοκρισία εἰσήγετο ἐπὶ τῶν ἀκα-
δημαϊκῶν καὶ πανεπιστημιακῶν δημοσιευμάτων· καὶ ἐπὶ τέ-
λους ὁ Görres, ὁ φλογερὸς ἐκεῖνος, ἀλλὰ καὶ μυστικὸς ἄμα
συγγραφεὺς καὶ ὄνειροπόλος τῆς Γερμανίας, ὁ συντάκτης τοῦ
Ρηνικοῦ Ἑρμουῦ ἐν ἔτει 1814, ἐν ᾧ μετὰ τοσαύτης δυνάμεως

λόγου και θερμῆς ὑπερήσπιζε τῶν γερμανικῶν συμφερόντων και ἐξήγειρε τὰ ἔθνικὰ ιδεώδη, ἠναγκάζετο ἐπὶ τινα χρόνον νὰ ζητήσῃ ἄσυλον ἐν Γαλλίᾳ.

Πάντα ταῦτα συνέβαινον ἰδίᾳ ἐν Πρωσσίᾳ, ἐφ' ἣν τοσοῦτον ἤλπιζε μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὸ γερμανικὸν ἔθνος, ἀλλ' ἦτις κύφασα ὑπὸ τὸ βάρος τῆς μεττερνιχείου πολιτικῆς, ἐπελανθάνετο τοῦ ἔργου αὐτῆς, ὃ περ μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας εἶχεν ἀσκήσῃ κατὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Γερμανίας ἀγῶνας. Ὁ Φρειδερίκος Γουλιέλμος ἐστερεῖτο προσωπικοῦ σθένους, τῆς βαθείας ἐκείνης πεποιθήσεως, ἣτις κυρίως διακρίνει τοὺς ὑπερόχους χαρακτῆρας· και εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἠγωνίσασατο ἐπὶ τινα χρόνον μετ' αὐτοθυσίας και τόλμης ὑπὲρ τῶν γερμανικῶν συμφερόντων, ἀλλὰ τοῦτο ὠφείλετο κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἐπιρροήν, ἣν ἐπ' αὐτοῦ ἐξήσκησαν ἡ βασίλισσα Λουίζα και ὁ βαρῶνος Στάϊν. Ἄλλ' ἡ μὲν σύζυγος αὐτοῦ εἶχεν ἀποθάνῃ πρὸ καιροῦ, ὁ δὲ Στάϊν ὑπεσκελίσθη ὑπὸ τῶν ἀντιδραστικῶν, οἵτινες λαμβάνοντες τὰς διαταγὰς τοῦ Μεττερνίχου, ἐξεφόβιζον τὸν βασιλέα, προβάλλοντες ἐκάστοτε τὸ μορμολύκειον τῆς ἐπαναστάσεως. Οὕτως ἡ Πρωσσία καθίστατο μία τῶν ἀκροπόλεων τῆς ἀντιδράσεως. Πᾶσα ἐλευθέρᾳ γνώμῃ κατεδιώκετο. Ἀπηγορεύετο τοῖς ἐκ Πρωσσίας σπουδασταῖς ἡ φοίτησις τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ἰέννης, ὡς ἐπαναστατικοῦ κέντρου. Τὰ πάντα ὑπέκυψαν εἰς τὸ σύστημα τῆς κηδεμονίας, ὃ περ ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς ἐν Βιέννῃ Συνόδου, ὑποστηριζόμενον και ἐξυμνούμενον ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Μεττερνίχον θεωρητικῶν ἐντὸς και ἐκτὸς τῆς Γερμανίας, ἐκράτει, ἐκτὸς εὐαρίθμων ἐξαιρέσεων, ἐν ἀπάσαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς χώραις. Ἡ Πρωσσία δὲν ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ἐξαιρέσιν, παρὰ τὰς προτέρας ἐπαγγελίας και τὴν ἐμπιστοσύνην, ἣν ἐξεδήλου πρὸς αὐτὴν ὁ γερμανικὸς κόσμος.